

Gentiana i la fitonutrició funcional: plantes i olis essencials per al ramat

Philippe Labre és un veterinari que fa més de 20 anys que produeix, prova i comercialitza remeis de plantes medicinals i olis essencials per a la ramaderia. Després d'un primer contacte amb en Philippe arran de la formació intensiva que va fer l'abril del 2013 a l'Escola de Capacitació Agrària de Balaguer, organitzada en col·laboració amb les escoles d'Alfarràs i de Manresa, ens hem animat a fer una visita a Gentiana, el centre de producció i de comercialització que té a Thônes, a la Savoia francesa, tocant a Suïssa.

TEXT: RAQUEL SERVITJA. IMATGES: CHARLES-ANDRÉ DESCOMBES.

Gentiana –a Thônes (França)– és un laboratori de proves, de mescles, de pots, provetes i un munt de substàncies que deixen l'ambient tan aromatitzat que embriaga. Allà els productes arriben per separat de diferents proveïdors i els tècnics els combinen per convertir-los en preparats ja llestos per utilitzar, amb la seva etiqueta on indica la dosificació.

Aquest petit laboratori produeix complementos alimentaris amb barreges de plantes moltes, barreges d'extractes hidroalcohòlics i mescles d'olis essencials llestos per fer servir. Fins i tot en alguns casos, Philippe Labre –el veterinari impulsor de Gentiana– els combina aconseguint productes amb plantes i olis molt interessants. La finalitat d'aquests productes és la de tractar animals individuals o bé tot el ramat.

Perquè parlem de complementos alimentaris? Perquè les lleis no ens deixen fer servir la fitoteràpia i l'aromateràpia com a medicines que formin part de la terapèutica veterinària i l'única via legal que tenim per utilitzar-les en els nostres ramats és aquesta.

Com explicariem aquest mètode de suport a la ramaderia mitjançant herbes i olis, que en Philippe Labre anomena la Fitonutrició funcional amb sinèrgies vegetals?

És un mètode que té per objectiu promoure la reactivitat i l'eficàcia fisiològica dels animals: donar suport i estimular les capacitats en períodes d'estress o de demanda productiva intensa, i disminuir la vulnerabilitat dels animals enfront de malalties.

Podríem dir que aquesta medicina, igual que l'homeopatia, va en la mateixa direcció que els processos de suport a la vida, i no al contrari. Desenvolupa doncs una idea de la sanitat positiva: promoure la salut en comptes de combatre les malalties.

És per això que en molts casos es realitzen tractaments preventius, sobretot en el conjunt del ramat, tot i que també s'utilitzen en cas de malaltia, curant amb efectivitat i escurçant la convalescència. En aquest sentit, en Philippe ens sorprèn quan ens explica alguns resultats obtinguts en la resolució de malalties greus que amb la medicina al·lopàtica poden arribar a ser molt complicades de curar, com per exemple les artritis sèptiques en vedells.

Així doncs, té una eficàcia considerable. Només remarcar el fet que el 80% dels productes que venen van a parar a la ramaderia convencional, on els tractaments al·lopàtics hi són permesos, i el 20% al sector ecològic. Si analitzem per

01. En Philippe Labre en el seu despatx.



Les lleis no ens deixen fer servir la fitoteràpia i l'aromateràpia com a medicines que formin part de la terapèutica veterinària, només podem utilitzar-les com a complementos alimentaris

o2 i o3 (pàgina següent).

En Philippe Labre amb alguns dels preparats que comercialitza.



quin tipus de bestiar s'utilitza més, tenim que sobretot és el bestiar lleter, fet que és comprensible, ja que és el bestiar majoritari a la regió de Thônes, i a més perquè l'ús de la medicina al·lopàtica ens produeix residus indesitjables a la llet.

Entendre l'organisme animal

Per altra banda, en Philippe, explica la fisiologia animal d'una manera lleugerament diferent del que es predica en la veterinària convencional, allunyant-se de la compartimentació de l'organisme en òrgans. Així doncs, considera tres funcions fisiològiques bàsiques, i els seus productes van dirigits a potenciar-ne cadascuna amb més o menys força.

Nutrició - metabolisme - detoxificació: remeis elaborats per ajudar en aquells processos que sol·liciten fortament les funcions metabòliques (digestió, fetge i ronyons) en què es generen residus metabòlics i toxines, incloent-hi casos d'infeccions o de toxiinfeccions.

To – vitalitat: remeis que ajuden a millorar l'adaptació i a superar moments d'estrès productiu o del medi.

Immunitat – preservació: permet l'equilibri i la reacció enfront de les agressions externes (virus, bacteris, paràsits...) i activa les defenses.

L'eficàcia en el manteniment de les tres funcions primàries, sobretot, permet la reactivitat, la salut i la rendibilitat del ramat, especialment en períodes de risc o en moments de gran demanda nutricional i productiva.

A part d'aquestes funcions fisiològiques bàsiques, també considera les funcions secundàries, que depenen molt de la qualitat de les funcions primàries i que serien: gana i digestió, equilibri de la flora digestiva, funció circulatoria i to muscular, activitat uterina després del part, fecunditat, control de paràsits digestius, equilibri d'hostes i control de paràsits externs, control d'inflamacions i cicatrització.

Per facilitar l'ús dels productes medicinals, Gentiana ha englobat els més importants dins del kit Phyto, que serien cinc productes a base de mescles d'olis essencials –les sinergies aromàtiques (SA)– i els complexos d'extractes hidroalcohòlics de plantes (CP).

L'ús de la fitoteràpia i l'aromateràpia

Quan hem d'utilitzar fitoteràpia i quan aromateràpia? A grans trets, per als problemes aguts emprarem olis (aromateràpia) i per a problemes crònics o per a prevenció utilitzarem plantes (fitoteràpia).

Usos de la fitoteràpia: per estimular la gana i les funcions digestives i metabòliques, eliminació de toxines, problemes d'esgotament, millora de la immunitat, regulació de les funcions reproductives, disminució dels recomptes cel·lulars a la llet, gestió de problemes de parasitisme, en general mitjançant tractaments a tot el ramat. Podríem dir que té uns efectes suaus i progressius potenciant les mateixes funcions de l'organisme. Així que com a complement dels olis essencials o medicaments al·lopàtics també seria

Planta o extractes de plantes	Nivells d'acció / activitats principals
Milfulles (<i>Achillea millefolium</i>)	Estimulant digestiva, circulatoria, suport metabòlic de l'animal en producció, cicatritzant.
Algues marines (<i>Fucus</i> , <i>Laminaria</i> , <i>Lithotamnus</i>)	Remineralitzants, aportació oligovitamínica, estimulen els intercanvis.
Carxofa (<i>Cynara scolymus</i>)	Digestiva, destoxicació hepàtica, diürètica, estimulant de la gana.
Herba de l'ala (<i>Inula helenium</i>)	Expectorant i mucolítica, antiparasitària, estimulant de la gana i digestió.
Riber (<i>Ribes nigrum</i>)	Astringent / antidiarreaica (tanins), antiinflamatòria, antial·lèrgic respiratori.
Card marià (<i>Silybum marianum</i>)	Destoxicació i regeneració hepàtica.
Consolda (<i>Symphytum officinale</i>)	Molt útil en úlcers d'estómac i de quall, antidiarreaica. Inflamacions a articulacions, ús extern, ferides. Evitar ús perllongat.
Equinàcia purpúria (<i>Echinacea purpurea</i> , <i>E. angustifolia</i>)	Antiinfecciosa i estimulant immunitària, recomptes cel·lulars elevats, patologies cròniques.
Fenigrec (<i>Trigonella foenum-graecum</i>)	Estimula la gana i la lactació, expectorant.
Coralet (<i>Verberis vulgaris</i>)	Suport hepàtic, diürètic, estimulant de la gana, antiinflamatori.
Genciana groga (<i>Gentiana lutea</i>)	Digestiva, estimula el remug i la gana, estimulant i tònica, antiparasitària.
Castanyer d'Índies (<i>Aesculus hippocastanum</i>)	Acció circulatoria, disminueix la permeabilitat dels vasos, sobretot útil pels edema.
Té de Java (<i>Orthosiphon stamineus</i>)	Diürètica potent.
Ortiga (<i>Urtica dioica</i>)	Estimulant i tònica, depurativa, estimula digestió i lactació, antiinflamatòria, remineralitzant.
Pixallits (<i>Taraxacum officinale</i>)	Hepàtica, diürètica, depurativa, estimula la gana i la digestió, convalsència.
Cua de cavall (<i>Equisetum arvense</i>)	Antiinflamatòria articular, remineralitzant, diürètica, per prolapse vaginal, raquitisme, antihemorràgica.
Reina dels prats (<i>Filipendula ulmaria</i>)	Antidiarreaica, diürètica, astringent, antiinflamatòria articulacions sobretot problemes crònics, depurativa.
Romani (<i>Rosmarinus officinale</i>)	Digestiva, hepàtica, estimulant de la gana i tònica, sobrecàrrega metabòlica.
Sajolida (<i>Satureja hortensis</i>)	Estimulant i tònica, antiinfecciosa i estimulant immunitària, astringent, antidiarreaica, antiespasmòdica vermífuga.
Farigola (<i>Thymus officinalis</i>)	Estimulant i tònica, antiinfecciosa i estimulant immunitària, astringent, antidiarreaica, expectorant, antitussígena, antiparasitària, per recomptes cel·lulars alts.
Vara d'or (<i>Solidago virgaurea</i>)	Diürètica, depurativa, antidiarreaica, suport metabòlic, per edema mamari.

Olis essencials (planta de procedència)	Nivells d'acció / activitats principals
Alfàbrega (<i>Ocimum basilicum</i>)	Espasmes digestius, inflor d'estómac, digestió, diarrea, antiinflamatori i analgèsic, etc.
Xiprer (<i>Cupressus sempervirens</i>)	Descongestió circulació, espasmes amb tos seca, etc.
Eucaliptus aromàtic (<i>Eucalyptus citriodora</i>)	Antiinflamatori analgèsic, inflamació sistema osteoarticular, mamitis (massatge braguer), repulsiu insectes.
Eucaliptus blau (<i>E. globulus</i>)	Expectorant, antibacterià, antiviral, micosis
Gaultèria (<i>Gaultheria procumbens</i>)	Inflamació sistema osteoarticular, antiinflamatori analgèsic, circulació, mamitis (massatge braguer), etc.
Gerani (<i>Pelargonium</i> sp.)	Cutani (desinfectant i cicatritzant), inflamació sistema osteoarticular, antiinflamatori analgèsic, circulació, mamitis (massatge braguer), calmant.
Gingebre (<i>Zingiber officinale</i>)	Estimula la gana i la digestió, espasmes i inflors estomacals, activitat sexual, etc.
Clavell d'espècia (<i>Syzygium aromaticum</i>), Orega (<i>Origanum vulgare</i>), Farigola amb timol (<i>Thymus vulgaris thymoliferum</i>), Cinamom xinès (<i>Cinnamomum aromaticum</i>)	CONJUNT D'OLIS ESSENCIALS FENOLATS (IRRITANTS) ¹ . Antibacterians, antivirals, estimulants de la immunitat, potents antiparasitaris, antidiarreics, antiinfecciosos (vies urinàries, aparell respiratori, úter i vagina, sistema osteoarticular, pell), tònic i reconstituents.
Llorer (<i>Laurus nobilis</i>)	Antibacterià, antifúngic, antiviral, digestió (espasmes, inflor d'estómac), diarrea, aparell respiratori, antiinflamatori i analgèsic, regulador SN vegetatiu, cicatritzant, etc.
Lavandí (hibrid de <i>Lavandula angustifolia</i> i <i>L. latifolia</i>)	Cicatritzant, antiinflamatori i analgèsic, sobretot cutani, calmant (pell, SN), etc. D'ús tòpic.
Menta pebrera (<i>Mentha x piperita</i>)	Antiparasitari per a paràsits unicel·lulars, estimulants de la gana, regulador funció digestiva, depuratiu del fetge, antiinflamatori, neurotònic i activador funció sexual, anestesiant en l'àmbit cutani.
Niaulí (<i>Maleleuca quinquenervia</i> o <i>viridiflora</i>)	Antivíric, antiparasitari per a paràsits unicel·lulars, expectorant.
Palmarosa (<i>Cymbopogon martinii</i>)	Antibacterià i antivíric, estimulants de la immunitat, antifúngic, antiinfecció amb gran funció sobre vies urinàries, respiratòries, aparell reproductor, per mamitis, i aparell osteoarticular.
Pi roig (<i>Pinus sylvestris</i>)	Antiinfecció, sobretot acció a l'aparell respiratori, activador de la funció reproductora, antiinflamatori, analgèsic i tònic
Ravintsara o camforer (<i>Cinnamomum camphora</i>)	Antivíric, estimulants de la immunitat, acció sobre l'aparell respiratori, útil en mamitis externament i neurotònic.
Arbre del te (<i>Melaleuca alternifolia</i>)	Antiinfecció, antibacterià, antivíric i antifúngic, antidiarreic, acció sobretot a vies urinàries, respiratòries i aparell reproductor, acció important per via externa per mamitis, tònic reconstituent i neurotònic.

1. Tots els olis essencials tenen una potència elevada i cal usar-los amb molta precaució. Els fenolats, a més, són irritants en algunes dosis.

molt útil, escurçant el retorn a la producció en cas de convalescència.

Usos de l'aromateràpia: per a problemes infecciosos aguts tant vírics, com bacterians, parasitaris o fúngics, com a substitució en molts casos dels medicaments al·lopàtics. Els olis essencials també tenen propietats analgèsiques, antiinflamatòries, antiespasmòdiques, mucolítiques, cicatritzants, etc. Són substàncies molt potents amb una acció molt intensa i ràpida, que necessiten molta precisió i coneixement per dosificar-les.

En Philippe té clar que algunes plantes i olis essencials considerats els més útils podrien formar part del que seria una farmaciola bàsica per a la ramaderia. La gràcia està a saber-los combinar i dosificar per aprofitar millor les seves



qualitats, i aquí és on aquest veterinari francès té molta experiència: 20 anys fent combinacions i fórmules i provant-les als ramats, aconseguint remeis efectius amb un cost relativament baix.

Per entendre una mica la proposta d'utilització de plantes medicinals i olis essencials per a la ramaderia, posarem algun exemple pràctic:

Tots els animals que pasturen estan sotmesos a un risc de patir un desequilibri pel que fa el parasitisme que acaba afectant la salut i la productivitat del ramat. Habitualment, es donen antiparasitaris al·lopàtics preventivament, fet que molts cops no soluciona el problema, genera resistències als paràsits i deixa residus importants tant a la carn com a la llet (que s'ha de retirar). És per això que Gentiana comercialitza una barreja de plantes moltes (timó, canyella, orega, all, falguera mascle, noguera...) més olis essencials antiparasitaris per substituir aquests tractaments preventius.

D'aquesta barreja Gentiana en ven unes quatre tones/any, que si tenim en compte que un tractament serien 50 grams/vaca/dia durant aproximadament vuit dies, significa que tracta anualment 10.000 vaques, i si ho comptem amb la dosi per ovella o cabra, serien 50.000 petits remugants.

Si per exemple tinguéssim una ovella amb símptomes d'indigestió, podríem donar-li un producte a base d'olis essencials per equilibrar la flora intestinal i ajudar l'activitat del remuc, barrejat amb oli de parafina, i per altra banda una mescla d'extractes hidroalcohòlics de plantes per desintoxicar l'organisme i així eliminar aquelles toxines metabòliques o bacterianes que s'hagin pogut produir.

En resum, Philippe Labre fa una proposta molt interessant i profunda d'utilització de la fitoteràpia i aromateràpia en la ramaderia, concretant amb precisió les combinacions d'herbes i olis, les dosificacions segons l'animal i la durada dels tractaments, tot buscant les solucions econòmicament més assequibles per a ramaders i ramaderes. ✿